

Vastaus valtuustoaloitteeseen 3/2024: Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstön pito- ja vetovoiman vahvistamiseksi

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta 20.05.2025

231/01.00.00/2024

Valmistelija	Varhaiskasvatusjohtaja Anu Vesiluoma Varhaiskasvatuksen erityisasiantuntija Vesa Joronen etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi, puh. 09 29671 (vaihte)
Päätösehdotus	Sivistysjohtaja Ikonen Eeva-Kaisa Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta päättää antaa selostusosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen 3/2024 Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstön pito- ja vetovoiman vahvistamiseksi ja esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että valtuusto pitää vastausta riittävänä ja aloitetta loppuun käsiteltynä.
Käsittely	
Päätös	
Tiedoksi	
Selostus	Valtuustoaloitteessa esitetään valvontaruokailua ravintoeduksi kaikille varhaiskasvatuksen aikuisille, jotka ruokailevat yhdessä lasten kanssa päiväkotien ruokahetkissä. Valtuustoaloitteen osalta kiinnitetään huomiota siihen, että Kirkkonummen kunnan on noudatettava varhaiskasvatuslakia, Verohallinnon päätöksiä ja Kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen 2022–2025 määräyksiä. Varhaiskasvatuslain velvoitteet Kirkkonummen kunnalla on varhaiskasvatuslain 11 §:n perustuva velvollisuus järjestää kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle lapsen ravitsemustarpeet täyttävä terveellinen ja tarpeellinen ravinto, jollei muun kuin päiväkodissa tai perhepäivähoidossa annettu varhaiskasvatuksen luonteesta muuta johdu. Ruokailu tulee lisäksi järjestää ohjatusti kaikille läsnä oleville lapsille. Toimipaikkojen toiminnan ja siihen liittyvien ruokailujen järjestämisestä ja organisoinnista vastaavat työnjohto-oikeutensa nojalla päiväkodin johtajat. Päiväkodin johtajan tehtävänä on arvioida se, montako aikuista ruokailutilanteessa tarvitaan ja nimetä toimipaikastaan ne henkilöt, jotka tosiasiallisesti valvovat ja ohjaavat lapsiryhmän ruokailua. Henkilöt, joita ei määrätä ruokailun valvontaan ja ohjaamiseen, voidaan määrätä muihin työtehtäviin. Varhaiskasvatuslaki ei edellytä henkilökunnan aterioiden järjestämistä. Varhaiskasvatuksessa olevan lapsen ruokailua koskeva ohjaus- ja valvontavelvollisuus toteutuu jo valvojan henkilöstön läsnäololla ruokailutilanteessa eikä se siten edellytä aterioiden järjestämistä tai tarjoamista henkilöstölle.

Henkilöstöruokailu

Henkilöstöruokailu on toimintaa, jonka työnantaja järjestää henkilökunnalleen ja jota työnantaja tukee. Henkilöstöruokailun järjestämistapoja on useita. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on mahdollisuus ruokailla yksikössään lapsille tarkoitetun ruokailun yhteydessä eli ns. laitostenruokailuna. Toimitilapalvelujen lautakunnan päätöksen (06.06.2024/§38) mukaisesti Kirkkonummen kunnan toimintayksikössä työskentelevä henkilöstö syö koulu- ja päiväkotiruokailun ehdoilla, jolloin ateriakokonaisuus on rakennettu siten, että ruokailun läpimeno on mahdollista rajallisena aikana ja tarjottava kokonaisuus mahtuu tarjoilulinjastoihin.

Verohallinnon vuoden 2025 ravintoetua koskevan päätöksen mukaan sairaalan, koulun, päiväkodin tai muun vastaavan laitoksen henkilökuntaan kuuluvan laitostenruokailun yhteydessä saaman ravintoedun raha-arvona pidetään 6,45 euroa ateriaa kohden. Koulun, päiväkodin tai vastaavan laitoksen henkilökunnan oppilaiden tai hoidettavien ruokailun valvonnan yhteydessä saaman ravintoedun arvo on 5,16 euroa ateriaa kohden.

Lisäksi Kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen VI luvun 4 §:n 2 momentissa määrätään seuraavasti: "mikäli viranhaltija/työntekijä koulussa, päiväkodissa taikka lastenhuoltolaitoksessa, sairaalassa tai muussa hoitolaitoksessa työvuorossa ollessaan määrätään osallistumaan valvojana tai ohjaajana ruokailuun ns. esimerkkiruokailijana, ei aterialta tällöin peritä korvausta." Jollei aterialta peritä korvausta, se katsotaan verotettavaksi luontoiseduksi.

Valvonta-ateriat

Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksessa on linjattu, että varhaiskasvatustilain 26 §, 27 § ja 28 § mukaiset henkilöstöryhmät eli varhaiskasvatustien opettajat, varhaiskasvatustien sosionomit ja varhaiskasvatustien lastenhoitajat kasvatustavastuullisina osallistuvat valvojana tai ohjaajana lasten ruokailuun niin sanottuna esimerkkiruokailijana ja voivat syödä valvonta-aterian.

Toimipaikkojen toiminnan ja siihen liittyvien ruokailujen järjestämisestä ja organisoinnista vastaavat työnjohto-oikeutensa nojalla päiväkodin johtajat. Päiväkodin johtajan tehtävänä on arvioida se, montako aikuista ruokailutilanteessa tarvitaan ja nimetä toimipaikastaan ne henkilöt, jotka tosiasiallisesti valvovat ja ohjaavat lapsiryhmän ruokailua.

Nimenomaisesti ruokailun valvontaan määrätillä työntekijällä on oikeus ruokailla verottajan vuosittain määräämällä valvonta-aterian hinnalla, joka kirjataan hänelle palkanmaksussa verotettavaksi luontoiseduksi. Veroetuuden voi saada vain syömällä valvontaryhmän kanssa yhtäaikaaisesti. Ruokailun valvojana tai ohjaajana toimiminen ei kuitenkaan edellytä sitä, että on velvoitettu syömään valvonta-ateriaa. Jos työntekijä ei halua syödä valvonta-ateriaa, tulee hänen hoitaa lasten ruokailun valvontatehtävä.

Vastaus aloitteeseen

Valtuustoaloitteessa esitetään valvontaruokailua ravintoeduksi kaikille varhaiskasvatustien aikuisille, jotka ruokailevat yhdessä lasten kanssa päiväkotien ruokahetkissä.

Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksen yleisenä linjauksena on se, että varhaiskasvatuslain 26 §, 27 § ja 28 § mukaiset henkilöstöryhmät eli varhaiskasvatuksen opettajat, varhaiskasvatuksen sosionomit ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajat kasvatusvastuullisina osallistuvat valvojana tai ohjaajana lasten ruokailuun niin sanottuna esimerkkiruokailijana ja voivat syödä valvonta-aterian.

Toimipaikkojen toiminnan ja siihen liittyvien ruokailujen järjestämisestä ja organisoinnista vastaavat työnjohto-oikeutensa nojalla päiväkodin johtajat. Päiväkodin johtajan tehtävänä on arvioida se, montako aikuista ruokailutilanteessa tarvitaan ja nimetä toimipaikastaan ne henkilöt, jotka tosiasiallisesti valvovat ja ohjaavat lapsiryhmän ruokailua. Tämä mahdollistaa sen, että ruokailun valvontaan ja ohjaamiseen voidaan tarvittaessa määrätä avustava työntekijä.

Varhaiskasvatuksessa käytössä oleva yleinen linjaus on tarkistettu Kunta- ja hyvinvointialueuetyönantajat KT:ltä, joka on todennut sen olevan työehtosopimuksen määräyksen mukainen. Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatus katsoo, että nykyisellä järjestelyllä vastataan varhaiskasvatuslaista tuleviin velvoitteisiin ja noudatetaan Verohallinnon päätöksiä ja Kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen 2022–2025 määräyksiä. Lisäksi todetaan, että oikeus valvonta-ateriaan perustuu edellä oleviin päätöksiin ja määräyksiin, eikä kunta voi tulkita asiaa toisin kuin päätöksissä ja määräyksissä on määrätty. Toimipaikkojen ruokailujen järjestämisen ja organisoinnin näkökulmasta valvontaruokailun laajentaminen kaikille varhaiskasvatuksen aikuisille, jotka ruokailevat yhdessä lasten kanssa päiväkotien ruokahetkissä ei ole tarpeellista tai tuota lisäarvoa.

Valtuustoaloitteella on tavoitteena lisätä Kirkkonummen kunnan pito- ja vetovoimaa varhaiskasvatuksen henkilöstön pysyvyydessä.

Varhaiskasvatus pitää erittäin tärkeänä, että sekä varhaiskasvatuksen että koko kunnan henkilöstön pito- ja vetovoimaan liittyviä asioita tuodaan esille. Varhaiskasvatuksen näkemyksen mukaan pito- ja vetovoima rakentuu työhön, johtajuuteen ja työyhteisöön liittyvistä seikoista. Pito- ja vetovoimaan liittyviä tekijöitä ovat mm. kilpailukykyinen palkkaus, työskentelyolosuhteet ja henkilöstöetujen esimerkiksi Epassin kehittäminen edelleen ja palkitsemiskäytänteiden kehittäminen.

Valtuustoaloitteessa ehdotetulla ravintoedun muutoksella on varhaiskasvatuksen näkemyksen mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstön pito- ja vetovoimaan vähäisiä vaikutuksia tai ei vaikutusta lainkaan. Näkemys perustuu ensisijaisesti siihen, että valvonta-ateria ei erottele kuntia, koska siihen liittyvät päätökset ja määräykset sitovat kaikkia kuntatyönantajia. Näkemystä tukee osaltaan myös se, että vuoden 2025 talousarvion suunnittelun tueksi kerätyn tiedon perusteella henkilöstöruokailuun osallistuminen päiväkodeissa on 55 %.

Kunta- ja hyvinvointialueuetyönantajat KT:n kunnille antamassa ohjeistuksessa korostetaan, että on tärkeää pitää erillään se, ketkä määrätään esimerkkiruokailijoiksi ja se, kenelle halutaan tarjota korvaukseton ateria. Tämän perusteella tulee esimerkkiruokailijat edelleen määrätä tehtävään. Korvauksettoman aterian tarjoamisessa on riskinä työntekijöiden asettaminen eriarvoiseen asemaan. Toisin sanoen osa henkilöstöstä suorittaa määrättyä tehtävää ja osa saa korvauksettoman aterian ilman määrättyä tehtävää. Lisäksi yhdenvertaisen kohtelun

varmistamiseksi, tulisi vapaan ravintoedun ulottamista kunnan koko henkilöstöön tarkastella.

Mikäli työnantaja haluaa ulottaa ravintoedun varhaiskasvatuksen kaikille työntekijöille tarkoittaa se lisäkustannuksia ja lisämäärärahan tarvetta vuodelle 2025. Laitosruokailun ravintoedun raha-arvolla (6,45 euroa) laskettuna vuosikustannukset ovat arviolta n. 200 000 euroa. Työnantajalle järjestelystä aiheutuvat veroseuraamukset voivat myös lisätä kustannuksia. Lisäksi edun laajentuminen tarkoittaisi ruokapalveluissa mahdollisia lisäkustannuksia mm. elintarvike-, henkilöstö- ja laitekustannuksia.

Varhaiskasvatusjohtaja Anu Vesiluoma on asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn aikana.

Päätöshistoria

Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta 12.12.2024 § 75

Valmistelija	Varhaiskasvatusjohtaja Anu Vesiluoma Varhaiskasvatuksen erityisasiantuntija Vesa Joronen etunimi.sukunimi@kirkkonummi.fi, puh. 09 29671 (vaihde)
Esittelijä	Sivistysjohtaja Ikonen Eeva-Kaisa
Päätösehdotus	Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta päättää antaa selostusosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen 3/2024: Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstön pito- ja vetovoiman vahvistamiseksi ja esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että valtuusto pitää vastausta riittävänä ja aloitetta loppuun käsiteltynä.
Käsittely	Jäsen Heidi Castrén saapui kokoukseen tämän asian käsittelyn aikana klo 17:26. Varhaiskasvatusjohtaja Anu Vesiluoma oli asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyn aikana. Jäsen Anna-Mari Toikka teki seuraavan palautusesityksen: Esitän, että aloite palautetaan uudelleenkäsittelyyn, jossa kattavammin vastataan itse aloitteeseen. - Inklusio on keskeinen osa varhaiskasvatusta ja avustajien jatkuva läsnäolo on keskeinen osa varhaiskasvatusta ja välttämätöntä turvallisuuden ja yhdenvertaisuuden takaamiseksi. - Aloitteessa esitetään, että kaikille varhaiskasvatukseen osallistuville pitäisi antaa mahdollisuus osallistua tasavertaisesti ruokailuhetkeen - Tämä malli ei vahvista veto- ja pitovoimaa - Verotusoikeuden tulisi koskea kaikkia aikuisia, jotka osallistuvat ruokailuhetkeen - Kasvatuksellisesti on suositeltavaa, että lasten kanssa aterioivat aikuiset syövät samaa ruokaa lasten kanssa - Vastauksessa ei ole pohdittu kustannuksia, jos mahdollistettaisiin koko henkilöstölle tämä etu. Esitystä kannattivat Tero Suominen, Patrik Lundell, Birkitta Salonen ja Martin Valtonen. Lautakunta hyväksyi palautusesityksen yksimielisesti.
Päätös	Sivistys- ja vapaa-aikalautakunta päätti palauttaa asian valmisteluun.

Tiedoksi

-

Selostus

Kirkkonummen Vihreät ja ensimmäisinä allekirjoittajina Miisa Jeremejew ja Johanna Fleming jättivät kunnanvaltuuston kokouksessa 4.3.2024 seuraavan aloitteen:

"Valvontaruokailu ravintoeduksi kaikille varhaiskasvatuksen aikuisille, jotka ruokailevat yhdessä lasten kanssa päiväkotien ruokahetkissä.

Koko Suomea ja erityisesti pääkaupunkiseutua vaivaava pula pätevistä varhaiskasvatuksen henkilökunnasta koskee myös Kirkkonummea. Tällä aloitteella on tavoitteena lisätä Kirkkonummen kunnan pito- ja vetovoimaa varhaiskasvatuksen henkilöstön pysyvyydessä sekä näyttää Kirkkonummen arvostavan mittaamattoman arvokasta työtä, jota varhaiskasvatuksessa tehdään.

Me allekirjoittaneet ehdotamme, että Kirkkonummi muuttaa ravintoedun koskemaan varhaiskasvatuksen lastenhoitajien, varhaiskasvatuksen opettajien ja varhaiskasvatuksen sosionomien lisäksi myös varhaiskasvatuksen ryhmissä työskenteleviä muita aikuisia: ryhmäavustajia, taidepedagogeja, erityisopettajia ja kieli- ja kulttuuriryhmien opettajia. Myös heitä tarvitaan mallintamiseen ja lähitukeen, jonka tarvetta tuen lasten inklusio on lisännyt erittäin paljon. Tällä hetkellä (maaliskuu 2024) aterista joutuu maksamaan 7 euroa mikäli ei ole oikeutettu valvonta-ateriaan.

Valvonta-ateria tarkoittaa sitä, että ruokailun hinnaksi määritellään aterian verotusarvo 4,80 € lasketaan edun saajan tuloksi, josta hän maksaa veroprosenttinsa verran veroa. Ruokailun todelliseksi hinnaksi jää siis verotusarvo kerrottuna henkilön veroprosentilla.

Bruttopalkka/kk *	Veroprosentti **	Yhden aterian todellinen hinta ***
1 750 €	16 %	0,75 €
2 000 €	18 %	0,85 €
2 250 €	20 %	0,95 €
2 500 €	23 %	1,10 €
2 750 €	24 %	1,15 €
3 000 €	26 %	1,25 €
3 250 €	28 %	1,35 €
3 500 €	29 %	1,40 €

* Bruttopalkka tarkoittaa palkan suuruutta ennen kuin siitä on vähennetty verot ja muut maksut.

** Veroprosentti on vain suuntaa antava. Henkilökohtainen veroprosenttisi voi poiketa taulukossa annetusta. Veroprosentin suuruuteen vaikuttavat esim. asuinkunta, onko kirkollisverovelvollinen, mahdolliset verovähennykset jne.

*** Aterian hinta on laskettu veroprosentti x aterian verotusarvo. Esim. ensimmäisessä palkkaluokassa laskukaava on $0,16 \times 4,80 \text{ €} = 0,768 \text{ €}$. Hinnat on pyöristetty viiden sentin tarkkuudelle.

Miisa Jeremejew ja Johanna Fleming
Kirkkonummen Vihreät"

Aloitteen olivat allekirjoittaneet Miisa Jeremejegin ja Johanna Flemingin lisäksi seuraavat valtuutetut ja varavaltuutetut: Minna Hakapää, Piia Aallonharja, Anders Adlercreutz, Urho Blom, Jani Ekman, Sini Felipe, Marjut Frantsi-Lankia, Anneli Granström, Saara Huhmarniemi, Johanna Järvinen, Marko Kari, Liisa Kosonen, Jerri Kämpe-Hellenius, Aku Leijala, Kim Liljequist, Jussi Määttä, Maarit Orko, Krista Petäjäjärvi, Noora Piili, Tuovi Ronkainen, Anna Sahiluoma, Ville Salminen, Hannu Valtanen, Martin Valtanen, Kari Virtanen, Katja Ylisiurua, Kim Åström, Nina Bogatenko (ilmoittanut s-postitse

allekirjoittavansa), Anna-Mari Toikka, Patrik Lundell, Arttu Lankinen ja Jani Kähkönen.

Vastaus valtuustoaloitteeseen 3/2024 Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksen henkilöstön pito- ja vetovoiman vahvistamiseksi

Kirkkonummen kunnalla on varhaiskasvatuslain 11 §:n perustuva velvollisuus järjestää kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle lapsen ravitsemustarpeet täyttävä terveellinen ja tarpeellinen ravinto, jollei muun kuin päiväkodissa tai perhepäivähoidossa annetun varhaiskasvatuksen luonteesta muuta johdu. Ruokailu tulee lisäksi järjestää ohjatusti kaikille läsnä oleville lapsille.

Valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan ruokailu on osa varhaiskasvatusta ja sille on asetettu yhteiset tavoitteet ja päämäärät. Ruokailu on tärkeä osa lapsen perushoitoa, kasvatusta ja opetusta. Ruokakasvatus on terveyttä ja hyvinvointia edistävien ruokatottumusten ja siihen liittyvien arvojen, asenteiden, tietojen ja taitojen oppimista sekä lapsen tasapainoisen ja myönteisen ruokasuhteen ja ruokailun tukemista. Ruokakasvatus kuuluu kiinteänä osana varhaiskasvatuksen arkeen ja ruokailutilanteisiin.

Varhaiskasvatuslaki ei edellytä henkilökunnan aterioiden järjestämistä. Varhaiskasvatuksessa olevan lapsen ruokailua koskeva ohjaus- ja valvontavelvollisuus toteutuu jo valvovan henkilöstön läsnäololla ruokailutilanteissa eikä se siten edellytä aterioiden järjestämistä tai tarjoamista henkilöstölle.

Valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista tuleviin ruokakasvatuksen velvoitteisiin vastaamiseen Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatuksessa on linjattu, että varhaiskasvatuslain 26 §, 27 § ja 28 § mukaiset henkilöstöryhmät eli varhaiskasvatuksen opettajat, varhaiskasvatuksen sosionomit ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajat kasvatusvastuullisina osallistuvat valvojana tai ohjaajana lasten ruokailuun niin sanottuna esimerkkiruokailijana ja voivat syödä valvonta-aterian. Edun saaminen edellyttää, että ruokaillaan lasten kanssa. Ruokailun valvojana tai ohjaajana toimiminen ei kuitenkaan edellytä sitä, että on velvoitettu syömään päiväkodin ruokaa.

Ne päiväkodin työntekijät, joita ei ole määrätty osallistumaan valvojina lasten ruokailuun, aterioivat yleensä työaikana työpaikalla. He ovat oikeutettuja valvontatehtäviä sisältämättömään ateriaan ja maksavat syömistään päiväkodin aterioista sopimuksen mukaisen korvauksen, joka on vähintään ravintoedun verotusarvon ja enintään omakustannushinnan suuruinen. Päätöksen ruokapalveluiden hinnoittelusta tekee toimitilapalvelujen lautakunta.

Vuoden 2025 talousarvion suunnittelun tueksi kerätyn tiedon perusteella n. 54 % varhaiskasvatuksen työntekijöistä on ilmoittanut syövänsä valvonta-aterian. Kun tähän lisätään ne työntekijät, jotka ovat ilmoittaneet syövänsä valvontatehtäviä sisältämättömän aterian, niin prosentti on 55 %.

Kirkkonummen kunnan varhaiskasvatus katsoo, että nykyisellä järjestelyllä vastataan varhaiskasvatuslaista ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteista tuleviin velvoitteisiin. Tästä näkökulmasta valvontaruokailun laajentaminen kaikille varhaiskasvatuksen aikuisille, jotka ruokailevat yhdessä lasten kanssa päiväkotien ruokahetkissä ei ole tarpeellista tai tuota lisäarvoa.

